



VIA MEDICA

www.fn.viamedica.pl

Janusz Ostrowski<sup>1, 2</sup>, Stanisław Czekalski<sup>3</sup>, Bolesław Rutkowski<sup>2, 4</sup>

<sup>1</sup>III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławku

<sup>2</sup>Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

<sup>3</sup>Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu

<sup>4</sup>Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

# Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XIII — Profesor Kazimierz Bączyk

## Honorary Members of the Polish Society of Nephrology. Part XIII — Professor Kazimierz Bączyk

### ABSTRACT

As previously announced, the authors are stepping into the fourth year of a series of publications portraying the honorary members of the Polish Society of Nephrology (PTN). To date, we have presented 12 outstanding figures from the world of nephrology who have enjoyed the honorary title. The series was opened with a depiction of Professor Tadeusz Orłowski, a member of the team to perform the first successful kidney transplant in Poland in 1966, the founder of the Institute of Transplantology in Warsaw and the first President of the PTN. In the last issue of *Forum Nefrologiczne* the achievements of the German researcher, Profes-

or Karl Julius Ullrich, were presented. This article is an attempt to present Professor Kazimierz Bączyk, the outstanding Polish nephrologist, the Head of the team that performed the first haemodialysis session in Poland in Poznań in 1958, a co-founder of the PTN and the International Society for Peritoneal Dialysis (ISPD). The regular authors of the column have, once again, enjoyed invaluable support from Professor Stanisław Czekalski, K. Bączyk's close co-worker and successor. It is not accidental that the publication of this article coincides with Professor's 90 birthday.

**Forum Nefrol 2016, vol 9, no 1, 72–76**

**Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology**

W niniejszym, pierwszym tegorocznym wydaniu „Forum Nefrologicznego” autorzy zgodnie z zapowiedzią z ostatniego numeru czasopisma w 2015 roku rozpoczynają czwarty rok publikacji dotyczących członków honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Dotychczas opublikowano dwanaście życiorysów polskich i zagranicznych nefrologów, którzy otrzymali ten zaszczytny tytuł za szczególny wkład w rozwój polskiej nefrologii. Jak powszechnie wiadomo, pierwszym z nich

był Profesor Tadeusz Orłowski, nestor polskiej nefrologii, dializoterapii i transplantologii. W 2015 roku autorzy opisali sylwetki czterech profesorów: Olgierda Smoleńskiego, Shaula Massry, Kazimierza Trznadla i Karla Juliusa Ullricha.

Bohaterem tego numeru Forum jest Profesor Kazimierz Bączyk, wybitny polski nefrolog kierujący zespołem wykonującym pierwszy zabieg hemodializy w Polsce, współtwórca PTN, współzałożyciel Międzynarodo-

#### Adres do korespondencji:

dr hab. Janusz Ostrowski  
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny  
III Oddział Chorób Wewnętrznych  
i Nefrologii  
ul. Wieniecka 49, 87–800 Wrocławek  
tel.: 54 412 96 00, faks: 54 412 96 10  
e-mail: ostryjan@poczta.onet.pl



Rycina 1. Profesor Kazimierz Bączyk

dowego Towarzystwa Dializy Otrzewnowej (ISPD, *International Society for Peritoneal Dialysis*), wychowawca wielu znakomitych polskich badaczy i lekarzy klinicystów. Dwadzieścia lat temu „Przegląd Lekarski” wydał specjalny numer czasopisma zawierający prace z zakresu nefrologii, w całości dedykowany Profesorowi Kazimierzowi Bączykowi z okazji 70. rocznicy urodzin. W marcu bieżącego roku Profesor obchodził 90. urodziny, jest to więc znakomita okazja do przypomnienia Jego wielkich i doniosłych osiągnięć zawodowych jako wychowawcy, nauczyciela akademickiego, a także organizatora [1, 2].

Kazimierz Bączyk urodził się 1 marca 1926 roku w Koźminie Wielkopolskim. Początkowe lata nauki w szkole zostały zmącone przez przymusowe roboty podczas wojny. Jednak tuż po jej zakończeniu ponownie podjął naukę i uzyskał świadectwo dojrzałości. W 1946 roku rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim w Akademii Medycznej (AM) w Poznaniu. Dyplom lekarza uzyskał w roku 1952. Już w czasie studiów, w 1950 roku, rozpoczął pracę w Zakładzie Anatomii Opisowej Akademii, którą kontynuował do 1954 roku. W 1952 roku rozpoczął także pracę w II Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej, kierowanej przez znanego i cenionego polskiego internistę, profesora Jana Roguskie-

go. Z tą jednostką Profesor związał się na całe życie zawodowe, przechodząc w niej poszczególne szczeble kariery — jako asystent, starszy asystent, adiunkt i docent. Pracę doktorską obronił w 1960 roku, a stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1966 roku. W 1974 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1983 — profesora zwyczajnego. W tym czasie odbywał staże naukowe na Uniwersytecie w Bernie w Szwajcarii (1957 r.), w Hôpital Tenon i Hôpital Necker w Paryżu we Francji (1960 r. i 1962 r.) oraz na Uniwersytecie w Neapolu we Włoszech (1967 r.), gdzie czerpał wiedzę i doświadczenie od wybitnych i legendarnych nefrologów, profesorów François Reubi, Jeana Hamburgera, Gabriela Richet i Carmelo Giordano (ryc. 1) [3].

W dniu 8 listopada 1958 roku doktor Kazimierz Bączyk kierował zespołem współpracowników, który wykonał pierwszą hemodializę w Polsce, używając w tym celu sztucznej nerki Alwalla. Sztuczna nerka Alwalla była jedną z dwóch, jakie zakupiono w tamtym czasie w fabryce w Szwecji dla dwóch pierwszych polskich ośrodków dializ — w Poznaniu i w Warszawie. Wykonanie hemodializy u człowieka było poprzedzone okresem przygotowawczym, kiedy to hemodializy wykonywano na psach. Pierwszym pacjentem był 38-letni chory z ostrą niewydolnością nerek, zamieszkały w Kraśniku. Do końca 1958 roku w Poznaniu wykonano jeszcze 14 zabiegów hemodializy, a w 1959 roku — 81, wyłącznie u chorych z ostrą niewydolnością nerek. Dane te pokazują, jak olbrzymi skok w rozwoju hemodializoterapii dokonał się w Polsce w czasie niespełna 60 lat. W latach 1967–1972 Profesor Bączyk był kierownikiem Zakładu Hemodializ, a od 1972 roku do czasu przejścia na emeryturę w 1996 roku — kierownikiem Kliniki Nefrologii Instytutu Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Poznaniu. W tym okresie był promotorem 15 prac doktorskich oraz opiekunem 3 przewodów habilitacyjnych. Pod Jego kierunkiem kilkudziesięcioro lekarzy uzyskało I i II stopień specjalizacji w zakresie chorób wewnętrznych (ryc. 2, 3) [4–7].

Głównymi zainteresowaniami naukowymi Profesora były zagadnienia dotyczące kliniki leczenia pierwotnych i wtórnych glomerulopatii, patofizjologii ostrej i przewlekłej niewydolności nerek (w tym zaburzenia hormonalne). Szczególnie znaczące — nawet w skali międzynarodowej — są badania gospodarki witaminowej u chorych na przewlekłą

▶▶ W 1958 roku doktor Kazimierz Bączyk kierował zespołem współpracowników, który wykonał pierwszą hemodializę w Polsce, używając w tym celu sztucznej nerki Alwalla◀◀



**Rycina 2.** Profesor Kazimierz Bączyk (w środku) podczas prezentacji nowej nerki Allwala (ze zbiorów prof. Stanisława Czekałskiego)



**Rycina 3.** Profesor Kazimierz Bączyk podczas wykonywania jednej z pierwszych hemodializ w Poznaniu w listopadzie 1958 roku (ze zbiorów prof. Stanisława Czekałskiego)

zespół mocznicowy oraz problemy fizjologicznych i patofizjologicznych procesów zachodzących w czasie dializy otrzewnowej. Niektóre z tych prac stanowiły pionierskie doniesienia prowadzone w ramach programu polsko- amerykańskiego finansowanego przez Narodowy Instytut Zdrowia Stanów Zjednoczonych w latach 1976–1979.

Profesor Kazimierz Bączyk jest autorem bądź współautorem ponad 200 oryginalnych prac naukowych, artykułów przeglądowych, przeszło 75 komunikatów zjazdowych oraz jedenastu rozdziałów, między innymi w podręcznikach *Dializoterapia w codziennej praktyce* pod redakcją Bolesława Rutkowskiego (rozdział o historii rozwoju dializoterapii) czy *Choroby nerek* pod redakcją Tadeusza Orłowskiego (o nerkach w zaburzeniach przemiany materii). W 1966 roku wydał monografię dotyczącą zastosowania metod matematycznych w medycynie. Te ostatnie zagadnienia były przedmiotem szczególnych zainteresowań Profesora.

Publikacje to tylko jedno ogniwo działalności naukowej Profesora. Drugie stanowił Jego udział w niezliczonej liczbie zjazdów, konferencji i sympozjów organizowanych w Polsce i poza jej granicami, podczas których jako jeden z pierwszych Polaków przedstawiał referaty programowe. W okresie swojej największej aktywności zawodowej był jednym z najbardziej znanych i cenionych na świecie polskich nefrologów. Utrzymywał przyjacielskie stosunki z wieloma światowymi autorytetami w dziedzinie nefrologii, chętnie zapraszając ich do Polski. Promował młodych polskich uczonych i badaczy (ryc. 4, 5) [8].

Profesor Kazimierz Bączyk ma wielkie zasługi dla rozwoju nefrologii i dializoterapii w Polsce. Jako konsultant regionalny oraz członek Krajowego Zespołu Konsultanta Medycznego w dziedzinie Nefrologii, które to funkcje pełnił nieprzerwanie od 1984 roku, przyczynił się w zasadniczy sposób do powstania wielu ośrodków dializ w Wielkopolsce. Dzięki Jego zaangażowaniu rozwijała się także ciągła ambulatoryjna dializa otrzewnowa, jedna z metod leczenia nerkozastępczego. Ośrodek poznański był wówczas jednym z referencyjnych centrów w tym zakresie.

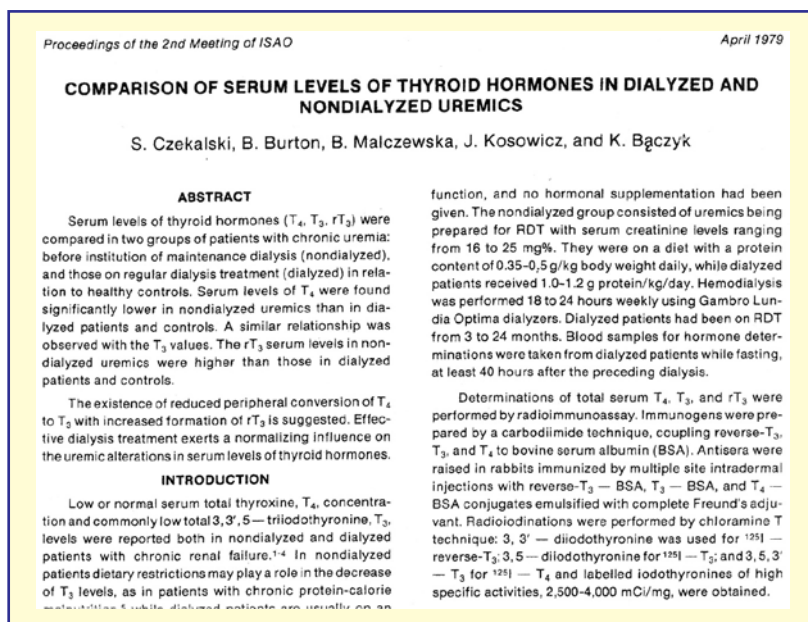
Profesor brał czynny udział w działalności polskich oraz zagranicznych towarzystw naukowych, takich jak: PTN, ISPD, Towarzystwo Internistów Polskich, Polskie Towarzystwo Biometrii, *International Society of Nephrology*, *European Renal Association — European Dialysis and Transplant Association* (ERA-EDTA), *Deutsche Gesellschaft für Nephrologie*. W latach 1967–1970 był przewodniczącym Sekcji Nefrologicznej Towarzystwa Internistów Polskich. W roku 1983 razem z innymi wybitnymi nefrologami polskimi współtworzył PTN; w latach 1986–1989 był prezesem Zarządu Głównego PTN, a w latach



1989–1992 — członkiem zarządu PTN. Zastąpił się jako jeden ze współzałożycieli ISPD, działał także w sekcjach i komisjach Polskiej Akademii Nauk [9–11]. Jest członkiem honorowym Czechosłowackiego Towarzystwa Nefrologicznego i, co oczywiste w kontekście tego artykułu, PTN. Wchodził w skład zespołów redakcyjnych czasopism medycznych: „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej”, „Polski Tygodnik Lekarski” czy „Peritoneal Dialysis International”.

Za swoje wybitne osiągnięcia naukowe, wychowawcze i edukacyjne Profesor Kazimierz Bączyk został uhonorowany licznymi nagrodami i wyróżnieniami, między innymi Medalem Karola Marcinkowskiego oraz nagrodami Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, czy Rektora Akademii Medycznej w Poznaniu. Był pierwszym Polakiem, któremu wręczono *International Distinguished Medal of the National Kidney Foundation* [12, 13].

Od czasu przejścia na emeryturę Profesor był coraz rzadziej obecny podczas wydarzeń nefrologicznych w kraju i za granicą, dlatego spora grupa młodych internistów i nefrologów może nie wiedzieć o wielkich dokonaniach Profesora Kazimierza Bączyka i Jego wielkim wpływie na rozwój polskiej medycyny, zwłaszcza nefrologii. Niech niniejszy artykuł przybliży im, młodemu pokoleniu lekarzy zajmujących się nefrologią i dializoterapią, postać Profesora, Członka Honorowego PTN. Jak mówią wielcy polscy lekarze, Profesor Kazimierz Bączyk był wybitnym nefrologiem, znakomitym lekarzem, cierpliwym badaczem, prawym, życzliwym i wielkodusznym człowiekiem oraz wiernym przyjacielem. Z okazji 90. rocznicy urodzin życzymy Panu Profesorowi dobrego zdrowia i długich lat życia.



Rycina 4. Kopia strony tytułowej pracy współautorstwa prof. Kazimierza Bączyka w *Proceedings of the 2nd Meeting of ISAO* z 1979 roku



Rycina 5. Profesor Kazimierz Bączyk (pierwszy z lewej) w czasie Sympozjum w Gdańsku w 1971 roku (ze zbiorów prof. Stefana Angielskiego)

## STRESZCZENIE

Zgodnie z zapowiedzią autorzy rozpoczynają czwarty rok publikacji dotyczących członków honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Dotychczas przedstawiliśmy 12 wybitnych postaci świata nefrologicznego z Polski i z zagranicy, którym PTN przyznało ten zaszczytny tytuł. Pierwszym z nich był Profesor Tadeusz Orłowski, uczestnik pierwszego udanego przeszczepienia nerki w Polsce w 1966 roku i twórca Instytutu Transplantologii w Warszawie, pierwszy przewodniczący PTN. W ostatnim natomiast numerze „Forum Nefrologicznego” opisaliśmy dokonania niemieckiego uczonego, Profesora Karla Juliusa Ullricha. W niniejszym

numerze bohaterem jest Profesor Kazimierz Bączyk, wybitny polski nefrolog, kierownik zespołu wykonującego pierwszą hemodializę w Polsce (w Poznaniu w 1958 r.), współzałożyciel PTN oraz Międzynarodowego Towarzystwa Dializy Otrzewnowej (ISPD). Stali autorzy w niniejszym opracowaniu zaprosili do współpracy, kolejny już raz, Profesora Stanisława Czekalskiego, bliskiego współpracownika Profesora Kazimierza Bączyka i Jego następcę. Czas wydania opracowania zbiega się nieprzypadkowo z przypadającą w tym czasie rocznicą 90. urodzin Profesora.

**Forum Nefrol 2016, tom 9, nr 1, 72–76**

**Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii**

## Piśmiennictwo

1. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część I — Professor Tadeusz Orłowski. *Forum Nefrol.* 2013; 1: 71–75.
2. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XII — Professor Karl Julius Ullrich. *Forum Nefrol.* 2015; 4: 199–203.
3. Kokot F. Prof. dr habil. Kazimierz Bączyk. *Przegl. Lek.* 1996; 53: 397.
4. Czekalski S. Godnie kontynuujemy. *Fakty UMP* 2008; 81: 4–5.
5. Czarnecki R. A jednak byliśmy pierwsi. *Fakty UMP* 2008; 81: 7–9.
6. Rutkowski B., Czekalski S., Lao M., Kokot F. Development of renal replacement therapy in Poland. *J. Nephrol.* 2006; 19 (supl. 10): S159–S164.
7. Rutkowski B. Polish nephrology — still Cinderella or already Royal Princess? *Postępy Nauk Med.* 2010; 3: 199–203.
8. Bączyk K. Dializoterapia — rys historyczny. W: Rutkowski B. (red.). *Dializoterapia w codziennej praktyce*. Wydawnictwo Medyczne MAKmed, Gdańsk 1994.
9. Rutkowski B. Profesor Kazimierz Bączyk wybitny nefrolog, znakomity lekarz, prawy człowiek. *Przegl. Lek.* 1996; 53: 395–396.
10. Ostrowski J., Rutkowski B. *Początki dializoterapii w Polsce*. Via Medica, Gdańsk 2011.
11. Ostrowski J., Rutkowski B. *Dzieje dializy otrzewnowej w Polsce*. Via Medica, Gdańsk 2014.
12. Czekalski S., Rutkowski B. The history of nephrology in Poland. *J. Nephrol.* 2006; 19 (supl. 10): S150–S158.
13. Czekalski S. Kazimierz Bączyk, Poznań, Poland. *Nephrol. Dial. Transplant.* 1996; 11: 1656.